

V hĺbinách tma najhustejšia

Preložil Michal Tallo

Seán Hewitt

Vydanie knihy z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia,
ktorý je hlavným partnerom projektu.

Preklad tejto knihy vychádza
s podporou Literature Ireland.

Copyright © Seán Hewitt, 2022

Translation © Michal Tallo, 2024

Original design © Stephanie Ross, 2024

Cover art © Rijksmuseum, Amsterdam, The Netherlands/Bridgeman Images

Layout © Martin Fiala, 2024

Slovak edition © Laputa/Literárna bašta, 2024

ISBN 978-80-8283-052-4

Seán Hewitt

V hĺbinách tma najhustejšia

Preložil Michal Tallo

I

Oratórium na Cintoríne svätého Jamesa v Liverpoole nemá po celom obvode vonkajších stien jediné okno. Iba vďaka veľkému strešnému obdĺžniku s rámom obrasteným machom sa sem vôbec dostane zimné slnko, aby sa dotklo sôch z bieleho mramoru, ktoré tu nehybne civejú do prázdna. Dávno nepoužívaná kaplnka márnice s kazetovým stropom a vysokými vyrezávanými stĺpmi zostáva ponorená v tme. Keď boli pred rokmi kameň po kameni strhnuté úctyhodné domy tohto mesta, dotiahli sem pamätníky hrdých rodín (pomníky z terakoty, mramoru a bronzu) a zamkli ich tu, a tak bolo bohatstvo mesta – vytrhnuté z ďalekých krajín a vystlané krvou – ukryté a zabudnuté.

Ako plynuli roky, ukryté boli aj iné veci. Niektoré (napríklad radové štvrte chudobných a ich pracovne) boli zrovnané so zemou, iné (sirotince a chudobince, blázince a domy chudákov) postupne vyprázdnené, len aby sa následne ocitli v rukách podnikateľov v uhladených oblekoch, ktorí ich premenili na byty, bary alebo reštaurácie, kde mená mŕtvych, vygravírované na plaketach čerstvo omietnutých stien, boli poslednými ešte vždy prítomnými záchytnými bodmi mesta, ktoré sa opäť raz dralo von z vlastného hrobu. A tak boli zatvorené kostoly, hrobky a prístavy, lode odniesli okovy na iné pobrežie, podzemné tunely a katakomby zasypali kameňmi a lom vysadili dubmi a platanmi a telami mŕtvych. Duchov mesta teda uskladnili, odviezli z ulíc do opustených budov,

nechali ich stáť vo výstavných vitrínach, vohnali ich do textov kníh a denníkov, nadobro odložili. Napokon, duchovia môžu žiť iba v temnote – hneď ako temné miesta zatvoríme, hneď ako na nich zacvakneme kovové zámky, je pre tých, ktorí s nimi nežijú, ľahké predstierať, že duchovia vôbec neexistujú.

Krátko po polnoci uprostred januára som stál v záhrade za kostolom a ucítil som, ako od rieky Mersey zavial vietor, obťažkaný atlantickou soľou. Rozbúrila mesto, udierala do červených tehál prístavných skladov, rachotila zamknutými dverami vodárne a zámkami colného úradu. Počul som, ako sa náhli smerom na juhovýchod, svištiac pomedzi prázdne bytovky na Ulici svätého Jamesa, plieska ošúchanými vlajkami starej námorníckej kaplnky a šialene sa krúti v zvonici Kostola svätého Vincenta. Vybehne na strmú križovátku pri Parlamentnej ulici, obíde novostavby, preskočí autá čakajúce na zelenú a potom sa po stromami obkľúčenej pieskovcovej cestičke zošuchne k cintorínu za katedrálou a konečne si oddýchne vo víre lístia a sčerenom prameni pri katakombách. Nevidí ho pri tom nikto, iba z kameňa vytesaný anjel, ktorý plače nad hrobom z devätnásteho storočia, a osamelá postava muža – mňa –, ktorý kľáči a pije vodu z potôčika tečúceho popri starodávnom múre cintorína.

Mám sa tu s niekým stretnúť, s mužom, ktorého nepoznám, no predsa ma v čomsi pripomína. Nad zeleňou cintorína sa na pozadí oblohy týči hrôzostrašná neogotická katedrála, jej vitrážové okná jemne žiaria dokonca aj v noci. Takmer cítim váhu jej tieňa, akoby sa o mňa opieralo iné telo. Ak chcete ísť na cintorín, musíte najprv prejsť tunelom vyhlbeným v skale, so stenami pokrytými starými náhrobnými cedulami a premočenými vlhkosťou, ktorá sem presakuje cez dlažbu a korene stromov nad vami. Úplne na konci, kam po západe slnka neprenikne takmer žiadne svetlo, sa

pomedzi cezminy, tisy a žulové obelisky odvážne kľukatí uzučká cestička.

Posledné telo tu pochovali pred takmer sto rokmi, hrobky a kedysi žiarivé lepty mien, dátumov, výrokov v latinčine, frázy sentimentálnych aj úprimných už obrástli lišajníky. Prekryli neochvejné viktoriánske predstavy o životoch prežitých v stoicizme a odriekaní, ako aj starostlivo vybrané svedectvá nespočetných tragédií, radostí, aké matky predávajú deťom, manželia manželkám, priatelia priateľom a milenci milenkám, ktoré im nesmierne chýbajú. Tunel, ktorým sem z pompéznej georgiánskej Rodneyho ulice jeden po druhom prichádzali vozy, dnes prekrývajú tehly a už zrejme nežije nikto, kto by si týchto mŕtvych pamätal.

Uprostred cintorína vyviera drobný prameň, objavený v osemnástom storočí, a ničím nerušený sa vlieva do štvorcovej fontány medzi náhrobnými kameňmi, kde následne steká po žiarivozelenom poraste pečeňovníkov a rias na tehlovom povrchu obvodových múrov. V takúto januárovú noc, keď je jediným živým obyvateľom cintorína osamelý muž, ktorý pije z prameňa, by sem mohol ktokoľvek prísť a prechádzať sa popod striebristé koruny stromov, počúvať nežné bublanie vody a predstavovať si, ako všetky tie duše, čo tu ležia ukryté pod hlinou, prechádzajú od koreňa ku koreňu a nenáhľivo postupujú podsvetím nášho sveta. Srdcom toho všetkého je voda – jej pomalé stekanie po stenách, jej kľukatenie sa pomedzi všetky rastliny, machy a stromy, jej chrčanie štrbinami bridlicových brehov, to, ako sa v svetle mesiaca leskne na mramore rodinnej hrobky. Voda je plná železa, ostrou a kovovou chuťou pripomína krv. Časť ľudí v meste verí, že má liečivé schopnosti, a berú vážne slová vytesané nad prameňom, ktoré hlasom vody hovoria o nekonečnom cykle dávania:

*Kresťan vo mne vidí
Symbol pravej charity,
Keď sa toho, čo mám, nezištne vzdám
Hoci ani nevidím, kadiaľ pretekám.*

Ja, ako aj mnohí iní, som sa však držal skôr inej verzie: že voda obsahuje duše mŕtvych, uväznené na cintoríne, a že po uvarení sa jej farba zmení na čiernu.

Duchovia vo vode, duchovia v krvi. Hneď ako si veci začnete všímať, straší úplne všade. A tak je možno príhodné, že som v ten večer prišiel práve sem, neistý, kam inam ísť, osamelý a izolovaný od sveta denného svetla, nuž ma cestičky od Parku princov doviedli k tomuto pupku mesta. Nachádzať sa tu po zotmení človeka znepokojí ani nie tak zo strachu z mŕtvych, ako skôr zo živých: mužov, ktorí sa s ligotavým kusom alobalu tlačia okolo zapaľovača; občasnej zhrbenej postavy, čo sa potuluje po okolí; skupiny ožranov na chodníku Ulice nádeje s tvármi červenými od vína. Láka ma povedať, že ma do týchto záhrad priviedla vidina spoločenstva, pocit, že práve sem, medzi mŕtvych, patrím – vybrakovaný, unavený, hľadajúci niečo práve v tomto hájiku stromov natlačenom medzi domami a rušnými cestami –, no mňa sem doviedli aj iné potreby, sem, k drobnému prameňu, ako pútnika do podsvetia, čo si v temnote svieti displejom telefónu, svojou zlatou vetvičkou.

S mužom som sa stretol pri Huskissonovom pamätníku. Sprvu som si nebol istý (kto si môže byť istý, či je osamelý muž na cintoríne ten, ktorého hľadáte, alebo ten, ktorému sa chcete vyhnúť?), preto som sa oprel o holú stenu hrobky a predstieral nonšalantnosť, topánky sa mi zabárali do blata. Len pred dvoma týždňami som svojho priateľa Eliasa posledný raz odviezol na letisko. Žil som s ním vo Švédsku a on upadol do hlbkej

depresie, ktorú až príliš dlho nikto neriešil. Depresia potom pohltila aj mňa, prerástla do môjho života, a teraz som tu, ešte stále v jej zovretí, taký otupený, že si jej prítomnosť už skoro ani neuvedomujem. Po takmer piatich rokoch trápenia sme si konečne priznali, že to, čo máme, nemožno opraviť. Bolo medzi nami napáchaných priveľa škôd. Nenávratne sme sa poškodili. Akoby sa vo svete zjavila akási sila, podpálila nás a potom šmarila o zem. Keď sme sa pred štrnástimi dňami lúčili, ledva plakal, kým sme sa objímali na parkovisku, zato ja som bol úplne mimo. Díval som sa, ako sa vzdáľuje, očami som sledoval jeho kufor a videl, ako sa dvere terminálu otvárajú a vzápätí zatvárajú za jeho obrysom. Hneď nato som vošiel do lesa za letiskom a kráčal, a kráčal, vysedával pri prameňoch a vodopádoch, čas od času zdvihol hlavu, aby som zo seba dostal bolestivé „Dobré ráno“, adresované náhodným okoloidúcim, bral do dlaní mokré telá ich psov a hladkal ich, kým mi po tvári stekali slzy. Pamätám si aj dve deti, čo rozbesnene pobehovali pomedzi staré duby, hlavy strkali do dutých kmeňov a kričali: „Ahoj! Ahoj! Ahoj!“ z celej sily svojich malých pľúc, akoby sa mal boh stromu prebudiť a odpovedať im. Možno aj tu som robil to isté: na nočnom cintoríne som sa stretával s mužom, ktorého nepoznám. Kričal som do dutého kmeňa sveta a dúfal, že sa predom mnou zjaví tvár, že pocítim jej dotyk, že začujem jej hlbokú zvonivú odpoveď.

Muž bol vysoký, jeho telo pod zimným kabátom a džínami pôsobilo napäto. Inštruktor kickboxu, ako sa ukázalo. Neskôr mi napísal esemesku a opýtal sa, či sa volám Ryan. V tme si moju tvár pomýlil (nie som si istý, či náhodou alebo naschvál) s tvárou jedného zo svojich študentov. Domnievam sa, že každý z nás v istom bode z mysle vyloví tvár ideálneho milenca a ako masku ju položí na osobu pred sebou. Aj ja som si ho možno pomýlil s iným chlapcom, ktorého som kedysi

poznal. Možno práve takto vo mne pokračoval jeho život, práve takto som ho videl dospieť a obývať roky, ktoré by mi inak ostali neznáme. Keď som zatvoril oči, mohol som tu byť s Jackom, alebo s Eliasom, alebo s iným chlapcom, alebo s nimi všetkými, spojenými v novej forme.

Po pár tichých slovách na úvod kývol smerom k zhluku stromov a začal kráčať, držiac si odo mňa odstup. Počul som cvaknutie jeho zapaľovača, keď si pripálil cigaretu, sledoval som, ako si zhlboka pomaly potiahol a vzápätí modrý dym vydýchol do tmavomodrého nočného vzduchu. Zvuky, keď som sa ho dotkol: rozopnutie opasku, vertikálny ťah zipsu. Celý čas, čo som kľačal na kolenách, som registroval, ako roztrasený prúd vody z prameňa naráža a rozprskáva sa po kameňoch v dialke. Keď sa urobil, zobral som si ho do úst celého a nechal ho tam, až kým som necítil, ako mäkne, potom som sa odtiahol.

Prešiel som k prameňu a do dlane nabral ľadovú vodu, chvíľu som pozoroval, ako tancuje, a potom som si ňou vypláchol ústa. Stále som ho v nich cítil a bez tejto drobnej očisty by som dlhú prechádzku domov nezvládol, potreboval som sa opäť stať nepoškvrneným. Prechádzajúc cez bránu Parlamentnej ulice, domov som kráčal so sklonenou hlavou, odhodlaný nájsť v sebe akúsi hlbokú zásobu niečoho, čo som považoval za mužnú odvahu. Tak veľmi som túžil byť mužom, ktorý nemá problém v noci navštevovať takéto miesta, mužom, ktorý sa nemusí každú chvíľu obzerať, či ho prázdnyimi zákuťami cintorína neprenasleduje osamelá postava, čo sa skrýva za náhrobkami a čo mi (z vlastného strachu) zabráni odísť.

O týždeň neskôr som sa posadil na posteli s boľavým a opuchnutým hrdlom, uzliny som mal zdurené a pulzovali. Slnko sa dotýkalo každej jednej kvapky vody namojom malom okne, každú jednu rozžiarilo. Takmer som cítil, ako sa do mňa

vírus zabodáva a šíri sa po mojom tele. Panikáril som. Tiekol zo mňa najskôr studený a následne horúci pot. Myslel sa mi nekontrolovateľne krútila a krútila okolo štatistík a dejín, okolo dedičstva, všetkých tých mužov uložených v chodbách nemocníc, všetkých tých pípajúcich prístrojov a krehkých, ako konár tenkých mŕtvol. Hoci som ich nepoznal, ich duchovia ma strašili. Istým spôsobom som ich potomok: zrodil som sa do sveta plného duchov a za časť seba som vďačil každému jednému z nich. Keď mi potom na klinike brala sestrička krv, pričom poznamenala, že mám vystúpenú žilu, a zapísala si moju históriu, počul som ich hlasy a cítil, ako na mňa dopadá tupá ťažoba, ktorá sa najbližší týždeň nezdvihne.

Napokon to bol falošný poplach. Všetko v poriadku. Ako inak. Bol som úzkostlivý, plný hanby, vždy som čakal len to najhoršie, vždy som predpokladal, že ma do laty postaví akási vesmírna spravodlivosť. Svoje telo som ešte stále vnímal ako vec, ktorá si zaznamenáva každý jeden priestupok a potom ma za všetky náležite potrestá. Predsa však bolo zvláštne, že moja história v tej osvetlenej nemocničnej izbe vôbec nebola iba moja. Ako rieka, rozpínajúca sa pomedzi všetky zákruty a prítoky, sa história pohybovala aj tými najtajnejšími úsekmi môjho tela. Zahŕňala každé jedno stretnutie, každého muža a každého jeho muža, všetky ich stretnutia, rozprestierala sa ďalej a ďalej ponad mesto, krajinu, kontinent, prepájala tisíceky z nás tým, čo sme si navzájom dali a vzali. Noc na cintoríne bola iba jedným uzlom v obrovskej rozťahanej sieti. História presakovala z jedného muža do horúceho tela iného a potom do denného života tohto sveta, kde zotrvala takmer nepovšimnutá.

Bol som sedemnásťročný školák, keď som svoju krv prvý raz začal považovať za čosi dejinné, čosi, čo časovo predchádza môjmu narodeniu. Hoci som to ako dieťa vnímal inak, ťarchu minulosti som nosil v žilách. Deň čo deň, ani na to nepomysliac, ju moje srdce pumpovalo do tela – zdalo sa mi to prirodzené, podvedomé, oslobodené od morálky. Až neskôr som si uvedomil, že moja krv môže byť aj zverákom, možno ju utiahnuť, aby ma udržala na mieste. Stredná škola, ktorú som navštevoval, sa nachádzala na okraji zámožnej dedinky kúsok od niekdajšieho priemyselného mesta na severozápade Anglicka. Čiastočne to spôsobovala práve jeho blízkosť, no išlo o miesto, kde sa čistota (triedy, rasy, rodiny) cenila, ale zároveň väčšinou ostávala nevyslovená. Dedina – so svojráznymi pieskovcovými budovami a mostami, krčmami, zvláštnymi festivalmi, malebným kanálom, po ktorom ktosi lenivo rozmiestnil pomaľované člny – bola exkluzívna dokonca aj pre tých, ktorí v nej učili. Na to, aby vás označili za outsidersa, úplne stačilo, aby ste ráno bežali na školský autobus, a teda pochádzali z nejakého neďalekého, no predsa vzdialeného miesta, kde sú ceny domov nižšie a samohlásky mierne predĺžené. Nesprávna obuv, lacné sako, športový úbor z druhej ruky – za to všetko si človek vyslúžil pohľady alebo reči.

Keďže som bol tým, kým som bol, už od útleho veku som si osvojoval kradmé stratégie nevyčnievania: ako maskovať šušľanie, ako korigovať priveľmi expresívny prejav, ako prehľbiť vysoký hlas – to všetko som v puberte dlhé týždne nacvičoval vo svojej izbe. Až v sedemnástich som sa však vedome stretol s formou nonkonformity, z ktorej som vykorčuľovať nedokázal. Jasnejšie než kedykoľvek predtým som si uvedomil, ako ma svet vždy umiestňoval – skôr než som to

vôbec dokázal chápať – do prirodzenej opozície. Ono populudnie na školskom parkovisku zastavili dodávky pre darcov krvi a jedáleň bola odrazu plná sestier, ležadiel a typického stredostavovského morálneho zápalu. Školou sa šírili nejasné klebety, akýsi pocit vzrušenia a povinnosti, šiestacká skúška dospelosti v čudesne premenenej jedálni, ktorú sme pre jej pôdorys volali šesťuholník. V ten deň bola jasne osvetlená, modrá a plná ku stenám odsunutého nábytku a stolov. V jednom rohu bol malý výklenok, personál v ňom predával koláče a pečivo tínedžerom, ktorí zdanlivo nikdy nepriberali. Teraz tu však boli z plstených dosiek postavené improvizované kabínky a v každej z nich sedela sestrička s papiermi na kolenách a prázdnu stoličkou pred sebou. Jeden po druhom sme si sadali k tej, ktorá práve mala voľné, následne nás sestra milo privítala a podala nám formulár. Robili sme dobrú vec, nezištnú a správnu, ako nám neustále pripomínali.

Formulár tvoril stĺpec drobných štvorčiekov, vedľa každého z nich bola otázka. Ako vždy som nimi prechádzal rýchlo a nonšalantne všade zaškrtával nie. Nie, nemám HIV. Nie, nikdy som nedostal zaplatené za sex. Nie, nikdy som injekčne neužíval drogy. Náhle som však zamrzol a líca mi zrumeneli. Cítil som, ako mi červenejú uši, kradným pohľadom som sa uistil, či si sestra moje zaváhanie nevšimla. *Mali ste v posledných dvanástich mesiacoch orálny alebo análny sex s mužom, a to či už s použitím, alebo bez použitia kondómu?* chcel vedieť formulár. Netušil som, čo mám robiť. Priznať pravdu, označiť áno a musieť odísť, musieť sestru a všetkým ostatným vysvetliť, prečo nemôžem darovať krv (šestnásť, šmátranie zipsov v zadnom rade kina, čosi tajné a zakázané), alebo klamať, zachovať si tvár úctyhodného, panenského chlapca, teplého, iste, nie však teplého tým spôsobom, aby som sníval o tom, čo polovica ostatných študentov robila každý víkend

na ošúchaných gaučoch v zadnej časti diskotéky Rugby Club. Zmenil som prízvuk, usilovne sa učil, pretvoril sám seba na nedotknuteľného. A tak som v záujme všetkého, na čom som tak krvopotne pracoval, v záujme bezpečnosti svojho jednočlenného kráľovstva ceruzkou rýchlo zaškrtol *nie* a vrátil formulár sestričke.

Najskôr ma bodla do prsta, drobná kvapka krvi stiekla do zelenej skúmavky v jej rukách, potom pripravila mäkkú kožu mojej laktovej jamky, uložila ma na jedno z ležadiel a vytiahla ihlu. V žile som pocítil trepotanie, akoby v nej bol uviaznutý motýľ. „Pardon, zasiahla som chlopňu,“ povedala sestra s ospravedlňujúcim úsmevom, keď som sebou trhol. Ihlu mierne povytiahla, potom ju opäť zastrčila dovnútra. Keď si bola istá, že moje srdce za krátku chvíľu vypumpuje dostatok krvi, nechala ma tam ležať a znovu sa usadila na stoličku, aby sa mohla venovať ďalšiemu tínedžerovi v rade. Obzrel som sa a uvidel tucet kamarátov a kamarátok ležať v kruhu lôžok, všetkým z rúk trčali strieborné ihly, každá z nich mechanicky pumpovala ich krv do priehľadného vrecka, ktoré bolo zavesené vedľa postele a rytmicky sa kolísalo, aby sa krv nezrazila ani nestuhla. Z rádia hrala pieseň *Good Luck Charm* od Elvisa Presleyho, všade naokolo v tichu ležali moji spolužiaci, civeli na štvorcové obloženie stropu, šarlátové vrecká s krvou sa jambicky pohybovali, čím zviditeľňovali pumpovanie ich srdc. Pozoroval som, ako sa kolíšu tam a späť. Akoby sa celá miestnosť odrazu ocitla pod vodou – priehľadný vzduch, čudesne krásny a znervózňujúci. Každá vec v ťažkopádnom pohybe, každý človek zvláštne utíšený, spomalený prenatálnym rytmom, systolou a diastolou vlastného tela a krvi.

Všetko bolo akési neskutočné, priam duchovné, vzdialené. Sestry v bielych plášťoch okolo nás každú chvíľu prechádza-

li, očami sme ich zvedavo sledovali, až kým nám nezmizli z dohľadu. Práve tam, kým som nehybne ležal v kruhu tiel, som pocítil, ako mi zo žíl odteká predstieraná rovnosť. Lož, ktorou som získal prístup do klubu lepších ľudí, sa vo mne náhle rozkryla. Hoci som si ju spočiatku dokázal ospravedlniť (klamem predsa, aby som rozvrátil pravidlá namierené voči mne, veď také klamstvo môže napokon zachrániť život), odrazu by som bol radšej, keby niekto hoc aj zomrel, než aby za takýchto podmienok dostal moju krv. Znenazdajky už nič nebolo sväté. Ani tieto sestry – tieto usmievajúce sa ženy, matky a tety a priateľky. Zrazu boli nepriateľské, náhle bolo nepriateľské všetko. Všetky symboly bezpečia a pohodlia jeden po druhom prevrátené na hlavu. Moja krv bola plná duchov, počul som, ako spievajú do rytmu zvukov v miestnosti. Napokon sa sestrička vrátila, vytiahla mi z laktovej jamky ihlu a prelepila drobnú ranu náplastou. Keď som vstal, zrak mi zahmlil biele tvary a rozširujúce sa svetlé kruhy. Zvalil som sa na zem a zobudil sa v inom svete.

Odvtedy som v sebe prekliatu krv nosil ako tárchu. Keď som v ten januárový večer – o desať či viac rokov neskôr – kráčal na cintorín, ešte vždy som vchádzal do iného sveta. Do protisveta, miesta, ktoré, ako som zistil, existovalo popri svete, v ktorom som vyrástol, tu však bolo všetko naopak: nočné a posvätné. Radosť, akú som pocítil, keď som prvý raz zistil, že po nociach sa na uliciach a ihriskách, kde som vyrastal, tajne stretávajú muži ako ja, je ťažké vôbec opísať. Odrazu tu bola alternatívna mapa, filmový negatív kedysi dobre známych ulíc, protiklad všetkého, čo ma od seba odohnalo. Ako nástročný som sa po nociach vykrádal z domu a čoraz viac sa približoval k týmto mužom – sám seba som skúšal, testoval som svoju odvahu, svoju schopnosť existovať opačne. No v ten januárový večer, po všetkom, čo sa za uplynulé roky

stalo, som sa kráčajúc v tieni katedrály cítil akosi inak. Už ma nepoháňala odvaha, ale ľahostajnosť. Čo už by mi len na úplnom dne mohlo ublížiť?

Predsa som však niečo hľadal. Noc nás okrem iných vecí priťahuje svojou intimitou. Bdejú iba zvieratá, mesiac bez tváre či mäkko štebotajúce vodné vtáctvo za mojím domom, lisky, čo klokocú a potom sa ako divoké gule potápajú do čierneho hodvábu jazera. Uprostred dokonalej noci – mimo mesta alebo kdesi v parku, mimo dosahu pouličných lúčok – takmer akoby som plával. Temnota ma pokrývala, moje telo schovávala pred sebou samým, predstavoval som si, že ma berie do náručia ako čistú dušu. Obklopenie temnotou, jej nežná láska – presne to som potreboval. Plával som v nej. Dlhé kilometre som blúdil mestom, každú noc som sa povzbudzoval kráčať ďalej a ďalej, do temných kútov parkov, aby som mohol sedieť pri sotva viditeľných prameňoch, aby som počúval stvorenia noci, všetky moje zmysly zostreté, stav bdelosti nie až taký vzdialený od erotického vzrušenia. Otupené synapsie môjho mozgu dnes za skutočné žitie považujú iba takéto letmé výpady nebezpečenstva. Pokúšal som sa znovu získať pocity z obdobia dospievania, ktoré som stratil. A tak som tam sedel – na lavičke, na kameni, na nízko posadenom konári – a hlbokými vyplňujúcimi nádychmi nasával do pľúc studený vzduch, potom vydychoval a sledoval, ako sa môj biely dych rozplýva a stráca v striebornej noci.

Do záhrady cintorína som sa po nociach vracal ešte dlhé týždne po stretnutí s kickboxerom, najskôr váhavo, ustráchané, potom odvážnejšie, akoby som nemal čo stratiť, a dúfal som, že opäť nájdem odvrhnutú verziu seba samého. Popamäti som kráčal dole chodníkom, prechádzal pomedzi hroby a sochy. Raz som si sochu plačúcej ženy nad hrobom pomýlil so skutočnou ženou. Zľakol som sa a pošmykol na mokrej dlažbe.

Inokedy som sedával pri prameni a prstami sa hral s prúdom vody, až kým mi od chladu všetky neskrehli. Ohrieval som si ich v ústach a pritom ochutnával čistú železitú vodu. Jeden večer som pri prameni zazrel akýsi pár, zapálili sviečku a položili ju do výklenku v pieskovcovej stene. Nasledujúci deň bol roztečený biely vosk stuhnutý a červeň kameňa poznačená sadzami z vyhoreného knôtu. Prešiel som po nich prstami a uvažoval, či – a za čo – sa modlili. Objavil som náhrobok ženy menom Moon, ktorá zomrela v roku 1888. Predstavoval som si jej širokú jasnú tvár. Túlal som sa medzi zvláštnymi starodávnymi dielami z kameňa: pyramída, urna, anjel, ktorému odpadla hlava, možno za to mohlo počasie, možno deti šplhajúce po hroboch. V jednej mramorovej doske som spozoroval tvary podobné mušliam a kostiam rýb. Kostry zvierat vo vápenci. Vrstvy bridlice dokonca aj v noci žiarili modrou a hnedou a tiahli sa až k ulici nad cintorínom. Počul som, že neďaleko odtiaľto zvykol John Newton, niekdajší kapitán otrokárskej lode a autor kresťanskej piesne *Amazing Grace*, pozorovať príliv a odliv. Šeptom som si ju spieval pod šumiacim lístím a myslel pritom na okovy, konverziu viery a nedostatok.

Občas som dúfal, že znovu zazriem siluetu muža, s ktorým som sa tu stretol, že ho zbadám kráčať po kľukatej cestičke a vzápätí zastaviť, aby si zapálil cigaretu, no nikdy sa to nestalo. Asi po hodine som zvykol odísť strmým priechodom vedľa vchodu do katedrály, náhlil som sa cez hrobmi obložený kamenný tunel, vždy s pocitom, že za mnou niekto je, s bodavým strachom, že ma ktosi zdrapí za golier bundy a stiahne naspäť, skôr než dosiahnem oranžovú žiaru ulice. V ten večer, keď som tu bol naposledy, som sa pred východom na Vojvodskú ulicu a dlhou prechádzkou domov okolo georgiánskych terás zastavil pri vysokej kovovej bráne oratória a hľadel na jeho

jasnočervené dvere, na drobný obdĺžnik vitráže nad nimi, a predstavil som si všetky tie biele sochy, čo vnútri stoja v úplnom tichu. Cez strešné okno sa alabastru a mramoru možno dotýkajú hviezdy a mesiac, možno čeria tiene na vytesaných telách a úhľadných nápisoch. Viem si predstaviť postavu otca uviaznutého v nekonečnom žiali, osamelé dieťa hrá na nemú lutnu. „Sladké sú melódie, ktoré počujeme, no tie nepočuté / Sú ešte sladšie.“ A čo?

Myslel som na Jacka, na Eliasa, na všetkých ostatných, ktorí vošli do temnoty a nedarilo sa im ju opustiť. Za nepočuté zvuky tých v hrobch podo mnou hovoriť nemôžem. No za mužov, ktorých som stretol – za všetkých, za nekonečne rozvetvenú riekku, za všetky jej uzly a prítoky –, viem povedať všetko, čo zotráva v mojom tele. V mojej mysli, na mojich perách, v mojom srdci. Stál som v temnote, v dlhom tieni katedrály, palec som zdvihol k čelu, ústam, hrudi a zanechal na všetkom jasnú krvavú škvrnu.

